

Jegyzőkönyv

készült a MTA Földtudományok Osztálya Földtani Tudományos Bizottság
Rétegtani Albizottságának tisztújító ülésén

Időpont: 2018. február 15. 14.00

Helyszín: MTA Titkárság, Budapest, V. Nádor u. 7. fszt. 29. Tárgyaló

Jelen vannak:

Török Ákos a Földtani Tudományos Bizottság elnöke, az ülés levezető elnöke

Szöts Teodóra a Földtani Tudományos Bizottság titkára

Cserny Tibor a Földtani Tudományos Bizottság extitkára, a Magyarhoni Földtani Társulat
főtitkára

Budai Tamás, Bujtor László, Knauer József, Kericsmár Zsolt, Selmeczi Ildikó, Szentpétery
Ildikó, Csillag Gábor, Gyalog László

Kimentését kérte:

Pálfy József, Haas János, Raucsikné Varga Andrea, Piros Olga, Főzy István, Görög Ágnes,
Sztanó Orsolya, Magyar Árpád

1. Megnyitó (Török Á.)

A levezető elnök megnyitja az ülést és megállapítja annak határozatképességét.

2. Beszámolók (Selmeczi I.)

2.1. Beszámoló a Rétegtani Albizottság 2015–2017. évi tevékenységéről

2.1.1. Akadémiai előadóülés rétegtani témában: 2015. december 2.

Felkért előadók: Pálfy József, Magyar Imre, Magyar Enikő

Mellettük: Karádi Viktor, Less György, Szurominé Korecz Andrea,
Tőkés Lilla előadása

Köszönet Cserny Tibornak a szervezésben nyújtott sok segítségért

2.1.2. Kongresszus/konferencia (magyar résztvevőkkel)

— STRATI – 2nd International Congress on Stratigraphy: 2015. 07.23 – 29.
Graz

— Neogene of the Paratethyan Region. 6th Workshop on the Neogene of
Central and South-Eastern Europe – an RCMNS Interim Colloquium:
2015. 05. 31 – 06.03, ORFÚ

— RCMNS 15th Congress: 2017. 09. 03 – 06, Athén

2.1.3. Rétegtani Albizottság ülése: 2017. június 6.

Legfontosabb eredmények: összevonások az Albizottságon belül (Mz, Paleogén
Munkabizottságok)

Okok: a triász, jura és kréta rétegtani kötetek már megjelentek; a rétegtani
kutatások szempontjából komolyabb előrelépést jelentő térképezések, fúrési
átértékelési projektek az utóbbi években nem voltak (a 2018-ban megjelenő
Gerecse magyarázóban publikált rétegtani eredmények is az utóbbi mintegy 2,5
évtized eredményei)

Mezozoos Munkabizottságok összevonása

Korábbi felállás:

Triász Munkabizottság – elnök: Budai Tamás, titkár: Piros Olga

Jura Munkabizottság – elnök: Főzy István, titkár: Raucsik Béla

Kréta Munkabizottság – elnök: Knauer József, titkár: Görög Ágnes

2017. június 6. után:

Triász, Jura és Kréta Munkabizottság → Mezozoos Munkabizottság
elnök: Budai Tamás, titkár: Bujtor László

Eocén és Oligocén Munkabizottságok összevonása

Korábbi felállás: *Eocén Munkabizottság* – elnök: Less György, titkár: Kerescsmár Zsolt

Oligocén Munkabizottság – elnök: Nagymarosy András, titkár:
Sztanó Orsolya

2017. június 6. után:

Eocén + Oligocén Munkabizottság → Paleogén Munkabizottság
elnök: Less György, titkár: Kerescsmár Zsolt

2.2. Beszámoló a Munkabizottságok 2015–2017. évi tevékenységéről (Selmeczi I.)

Paleozoos Munkabizottság

Leköszönő elnök: M. Tóth Tivadar

Leköszönő titkár: Raucsikné Varga Andrea

Oktatási elfoglaltságuk miatt nem tudtak eljönni. R. Varga Andrea nagyon részletes írásos beszámolót küldött (2. melléklet)

Ülésük nem volt, okok:

- Az elmúlt 2 ciklus alatt a kristályos, Pz magmás és üledékes/metaüledékes képződményeket érintő térképezés nem volt
- Korábbi aktív tagok visszavonulása
- Fiatalok kevésbé kapcsolódtak be az érdemi rétegtani tevékenységbe
- A magmás közettani/rétegtani kérdések tisztázása nem valósult meg
- Pz magmás közzettestek (formációk/komplexumok) rétegtani vonatkozású kutatása megszakadt

A jelenlegi vezetőség lemond.

Javaslatuk a jövőre nézve: MTA Geokémiai, Ásványtani és Közettani Bizottság keretein belül megalakult a *Közzetani Albizottság* (Kovács István J., Haranginé Lukács R.) – a továbbiakban ezzel együttműködhetne a Pz Munkabizottság.

Eredmények (többnyire OTKA/NKFIA projektekhez kapcsolódtak illetve MSc/PhD témák részei):

Kristályos képződmények

Soproni-hg. (Óbrennbergi Csillámpala)

Tiszai-főegység aljzata, metamorfítok

Török Kálmán, Dégi Júlia, Király Edit (MBFSz)

M. Tóth Tivadar és munkatársai (SZTE TTIK ÁGK)

Pz magmás képződmények: Mórágyi Gránit, Gyűrűfüi Riolit

Király Edit, Haranginé Lukács Réka, Raucsikné Varga Andrea és munkatársai

Pz üledékes/metaüledékes képződmények:

Szalatnaki Agyagpala, Tésenyi Homokkő és Bodai Aleurolit kutatásában volt előrelépés

Raucsikné Varga Andrea és munkatársai, Benkó Zsolt, Konrád Gyula és munkatársai, Máthé Zoltán

+ dél-dunántúli perm rétegsor többi képződményét illetően is újabb adatok

Triász Munkabizottság 2017. június 6-ig

Elnök: Budai Tamás

Titkár: Piros Olga

Eredmények:

Haas J. OTKA (Dunántúli-középhegységi dolomitok keletkezése – Haas J.); Aggtelek középső-triász litosztratigráfia – Péro Cs. et al. illetve Velledits F. et al.;

Mecsek–Villány gazdag gerinces fauna – Ősi A.;

Budai-hg. Conodonta biosztratigráfia – Karádi V.

Utóbbi téma kapcsán a Budaörs-1 fúrásból ismert vulkanitok karni kora is meghatározottá vált.

Gerecse magyarázó: lásd később

Jura Munkabizottság 2017. június 6-ig

Elnök: Főzy István

Titkár: Raucsik Béla

A Jura kötet (2012) megjelenése óta előrelépés nem volt.

Eredmények:

Gerecse magyarázó: lásd később (+ 3. melléklet)

Bakonyi szelvények új koradatai, Knauer által javasolt és csak fúrásokban megtalálható tagozatok publikálása még nem történt meg.

A Rétegtani Albizottság ülésén javaslatok/észrevételek:

— az elfogadott, de a publikációban meg nem jelent, illetve az el nem fogadott, de megjelent egységek (Gyalog László, MFGI majd MBFSz GEOBANK) (mindig derüljön ki, hogy mi a hivatalos, elfogadott rétegtani egység és mi a javasolt, illetve hogy jelenjenek meg az alternatívák is, legyen invalid nevek listája is stb.

Kréta Munkabizottság 2017. június 6-ig

Elnök: Knauer József

Titkár: Görög Ágnes

Kréta kötet 1996

Eredmények:

A kréta táblázat (chart) elkészült,

A Gerecse magyarázóban van változás az előző állásponthoz képest (lásd később)

2017. június 6. után: Mezozoos Munkabizottság

Elnök: Budai Tamás

Titkár: Bujtor László

Eredmények:

Gerecse magyarázó (2018)

A Gerecse részletes földtani térképezése (1991-2018) során keletkezett, és a *mezozoikumot* érintő fontosabb rétegtani eredmények (Budai Tamás szerk. összeállítása teljes terjedelemben: 3. melléklet):

Triász

- A középső-triász platform- és medence fáciesek kimutatása a Zsámbéki-medencében (Budai 2004, Budai et al. 2015)
- a felső-triász (nori?) medence fácies kimutatása a Tatabányai Kálvária-hegyen (Haas et al. 1995, 2012)

- a Fenyőfői Tagozat („átmeneti rétegek”) kitérképezése a Keselő-hegy–Tornyó-vonulatban

Jura

Térképezés és biosztratigráfiai kutatások eredményei: Földtani Közlöny kötet 1998 + cikkek

Litosztratigráfiai eredmények: Jura kötet (Főzy szerk. 2012); biosztratigráfiai eredmények: Főzy 2013

- az alsó-jura szerkezeteket (azaz a Gorba-hát peremét) jelző képződmények (Hierlatzi Mészke) részletes kitérképezése
- az átülepített képződmények kimutatása és értelmezése a jura felsőbb szintjében, a hátság peremei mentén
- a középső-jura üledékhézag kimutatása a medence területeken a Lókúti Radiolarit bázisa alatt
- a Gorba-hát üledékhézagos rétegsorainak részletes tagolása

Kréta

A térképezés eredményei: teljes Általános Földtani Szemle füzet, Császár szerk. 1995 (rétegtani eredmények is); az Urgon képződményekhez kapcsolódó összefoglalás: Császár (2004) monográfiája

A Gerecse kréta rendszerének litosztratigráfiai tagolását a megjelenés előtt álló magyarázó kötet foglalja össze, néhány fontosabb rétegtani eredmény:

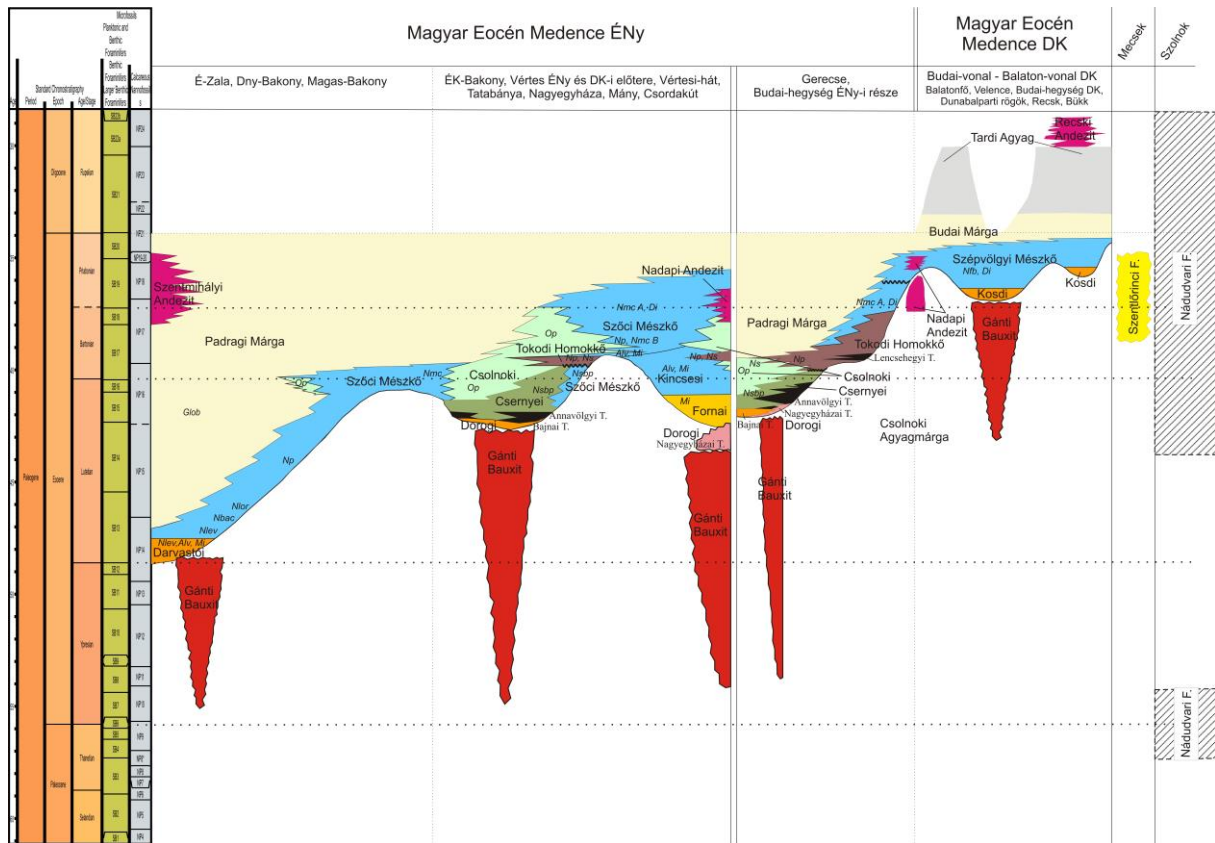
- a Szentivánhegyi Mészke valangini emeletbe történő áthúzóadásának kimutatása (Főzy et al. 2013)
- Felsővadácsi Breccsa kimutatása a Gerecse Ny-i részén, és önálló egységként történő elkülönítése
- a Berseki Marga ciklussztratigráfiai vizsgálata és a Weissert-esemény kimutatása (Bajnai et al. 2017)
- a Vértessomlói Aleurolit befogazódásának kimutatása a Lábatlani Homokkő és a Kőszörűkőbányai Konglomerátum közé, és utóbbi önálló formációként történő elkülönítése.

Eocén Munkabizottság 2017. június 6-ig

Elnök: Less György

Titkár: Kercksmár Zsolt

A litosztratigráfiai táblázat elkészült, és két nagy üledékciklus képződményeire sikerült redukálni a sok formációt. Ezek egyszerűsített leírásai megvannak.

Az eocén képződményeket érintő rétegtani eredmények a Gerecséből:

- a Gerecse DNy-i részén, a Tatabányai-medence peremén igazoltuk, hogy a Csernyei Formáció összefogazódik a Szöci Mészakő Formáció legalsó részével, így annak partmenti heteropikus fáciesének tekinthető.
- A Nagytegyházi-, és Csordakúti-medence rétegsora párhuzamosítható a Vértes DK-i előterének (Gánti-medence) rétegsorával, ami vele nagyon hasonló paleotopográfiai helyzetben van.
- Új eredmény, hogy nagy területen, a Gerecse belső részén is sikerült igazolni a Dorogi Formáció Bajnai Tagozatának jelenlétét, részben denudációs felszíneken, részben hasadék vagy paleokarsztos üregekben. Ennek ősföldrajzi jelentősége van.

Oligocén Munkabizottság 2017. június 6-ig

Elnök: Nagymarosy András†

Titkár: Sztanó Orsolya

Az utolsó ülés vitái és utólagos stoppolások után kész az ábra, amiben minden benne van. Azóta csak a Sr-korok eredményei születtek meg, rendre fiatalodnak a képződmények, az egri emelet lassan eltűnik, a kiscelli tartama megnő.

Mégis a Nagymarosy-féle ábrát kellene publikálni, hogy a régi irodalmak érthetők maradjanak.

2017. június 6 után: Eocén Munkabizottság + Oligocén Munkabizottság: Paleogén Munkabizottság

Elnök: Less György

Titkár: Kercksmár Zsolt

Kercsmár Zs. fogja összehangolni az eocén és oligocén litosztratigráfiai egységeket Nagymarosy András egykori kiküldött anyaga alapján.

Neogén I. Munkabizottság

Elnök: Selmeczi Ildikó

Titkár: Szentpétery Ildikó

— munkabizottsági ülés: 2017. április 26-i jegyzőkönyve:

<http://www.mfgi.hu/hu/node/512>

— 34 napirendi pont (litosztratigráfiai egységek) – maratoni ülés, 50%-os teljesítés volt

— Az utóbbi években a cél: litosztratigráfiai egységek számának csökkentése

— Több egység megszűnt/beolvadt.

— Sr-adatok → rendre fiatalodó képződmények

Néhány fontosabb eredmény kiemelve:

Öcsi Formáció → Gyulafirátóti Formáció tagozata

Pétervásárai Homokkő Formáció: tagozatok: Ilonavölgyi Tagozat, Darnói Konglomerátum Tagozat (a többi tagozat létjogosultságát nem fogadtuk el)

Hajdúszoboszlói Formáció → Tinnyei Formáció

Dombegyházai Formáció → a Tinnyei Formáció tagozata (bázisképződmény)

Tinnyei Mészke tagozatai a Soproni-hegységben

Fertőrákosi Tagozat (báziskongl.) → Dombegyházai Tagozat

Cárhalmi Mészke Tagozat = Tinnyei Formáció

Madarasi Formáció → Szászvári Formáció Madarasi Tagozat

Hidasi Formáció korának kiterjesztése a teljes badenire

Sr-adatok: fiatalodás:

pl. Bántapusztai Formáció ottngai → kárpáti

Fóti-Somlyó típuszselvény mélyebb része is kárpáti (Fóti Fm.)

(Publikációk: LESS, GY. – FRIJIA, G. 2015, LESS, GY. et al. 2015)

A Neogén-I ülés folytatása:

terv: 2017. őszre terveztük, de számos, a témában érintett szakember nem tudott volna eljönni ezért 2018. tavaszra (április) tervezzük az elnapolt problémák megvitatását, és még meg nem tárgyalt egységek elfogadását vagy el nem fogadását

→ Amint a tervezett napirendi pontokat megbeszéljük, a Miocén kötet már a naprakészen fogja tartalmazni a litosztratigráfiai egységeket

Neogén II. Munkabizottság

Elnök: Sztanó Orsolya (2013-tól)

Titkár: Csillag Gábor

Az elmúlt években több kiscsoportos ülést tartottak.

Eredmények:

A lejtőprogradáció a vezérfonal, amelyre az egységek felfűzhetőek. A medencék közül a javaslatok a Dunántúlra és a Dél-Alföldre elkészültek, az Észak-Alföldre még nem.

A mélymedencékben voltak kisebb átsorolások. A peremi képződmények a gyakorlatban sokszor a mélymedencei képződmények folytatásai.

A Peremartoni Formációcsoporthoz ki kell venni a transzgressziót bevezető képződményeket, csak nyílttaviak maradjanak benne. A Dunántúli

Formációcsoportban az összevonások után csak 2 formáció maradt, így annak megszüntetését javasolták. A formációcsoport nélküli formációk száma megnőtt, a kis formációk tagozatként beolvadtak nagyobb formációkba: pl. a korábbi Somlói, Tihanyi, Taliándörögdi, Bükkaljai Formáció újabban: az Újfalui Formáció Somlói, Tihanyi, Taliándörögdi és Bükkaljai Tagozatai.

Probléma: *észak-magyarországi képződmények* — nincs olyan személy, akinek megbízható ismeretei lennének. Genetika felé közelítő rendszer kellene.

Kvarter Munkabizottság

Elnök: Magyar Árpád

Titkár: Horváth Erzsébet

A 2017. júniusi Rétegtani Albizottsági ülésre nem tudtak eljönni.

Írásos beszámolót nem küldtek, most sem.

Kvarter eltér az idősebb korok rendszerétől.

Többen a formáció alapú besorolás helyett a *genetikai alapú besorolás* mellett foglalnak állást (Csillag G. írásos beadványa a 2012-es kvarter ülést követően valamint a Rétegtani Albizottság 2017. júniusi ülésén is a többség így gondolta).

Következő ciklusban a Rétegtani Albizottság feladata:

határozottabban foglalkozni a kvarter problémákkal + ösztökélni a Kvarter Munkabizottságot

Budai Tamás hozzáfűzte, hogy a Gerecse térképezés rengeteg új kvarter eredményt hozott, ezek a közeljövőben megjelenő Gerecse magyarázóban olvashatók

Magmás Munkabizottság

Balla Zoltán vezette, 2014-ben megszűnt, azóta nincs

Elvi álláspont kellene: mi legyen a magmás litosztratigráfia alapja

— Meghagyni ezt a szétagolt rendszert?

— Visszatérés: egy hegység egy formáció (akár kőzetnevekkal, ásványnevekkal meghatározott egység)

— Továbbvinni a hagyományos rendszert – e főlé Formációcsoportok

Raucsikné Varga Andrea javaslata: MTA Geokémiai, Ásványtani és Kőzettani Bizottság keretein belül megalakult a Kőzettani Albizottság (Kovács István J., Haranginé Lukács R.) – együttműködés?

A Rétegtani Albizottság leköszönő elnöke és titkára köszöni a bizalmat és az együttműködést a 2015-2018-as ciklusban.

Az Elnök megköszöni a tartalmas beszámolót és a mögötte lévő jelentős, kézzel fogható eredményeket.

3. Tisztújítás (levezető elnök: Török Á.)

Szavazatszámoló Bizottság: Cserny Tibor és Szóts Teodóra – jelenlévők ellenszavazat nélkül elfogadják.

Elnökjelölt: Selmeczi Ildikó – **szavazás**: ellenszavazat nélkül, egyhangúlag.

Mivel Szentpétery Ildikó a továbbiakban nem vállalja a Rétegtani Albizottságban a titkári funkció betöltését, Selmeczi Ildikó Gyalog Lászlót kéri fel a titkári teendők ellátására a következő ciklusban. Gyalog László elfogadja a felkérést.

Titkárjelölt: Gyalog László – **szavazás**: ellenszavazat nélkül, egyhangúlag.

A választás eredménye: Selmeczi Ildikó elnök
Gyalog László titkár

Selmeczi I. újraválasztott elnök megköszöni a bizalmat és ismerteti a legfontosabb terveket:

- a Magmás Munkacsoport kérdése, a Paleozoos Munkacsoport Raucsikné Varga Andrea által javasolt, a MTA Geokémiai, Ásványtani és Kőzettani Bizottság keretein belül megalakult a Kőzettani Albizottsággal való együttműködés átgondolása és megvalósítása,
- mivel Gyalog L. megválasztott titkár aktualizálja az MBFSz GeoBank földtani egységeit, így az érvényes és nem érvényes litosztratigráfiai egységek elkülönítése, utóbbiak legalizálása könnyebbé válik. Gyalog L. is szorgalmazza a helyzet tisztázását és a változások dokumentálását.

Cserny T. is javasolja, hogy a Paleozoos Munkacsoport semmiképp ne szűnjön meg, hanem a Kőzettani Albizottsággal együttműködésre kell törekedni. A Kvarter Munkacsoportra nagy szükség volna, sok az új eredmény!

Török Á. javasolja, hogy minden munkacsoport maradjon meg, és az új rétegtani eredményeket dolgozza fel akár együttműködésben más akadémiai bizottságokkal.

Budai T. tudatja, hogy a Magmás Albizottság titkárságát elvállalná Halász Amadé.

A Gerecsében a legfontosabb eredmények éppen a kvarterben vannak, nagy szükség volna a Rétegtani Albizottság Kvarter Munkacsoportjának munkájára. A földrajzosokkal kellene együtt dolgozni.

A kőzettani Albizottságban azok vannak, akik az egykori MRB Magmás Albizottságában voltak, Ők nem rétegtannal foglalkoznak, ezért nem is sikerült annak idején sem előbbre lépni (formációk, formációcsoportok, stb.).

Csillag G. szerint a magmás kőzeteknél nagyon fontos volna a térképezhetőség, az üledékes formációkkal való kapcsolat, ezért a magmások csoportosításához nélkülözhetetlen a térképező geológusok szemlélete!

Török Á. szerint legyen Halász Amadé a Magmás munkacsoport elnöke, majd segítenek neki és szereznek hozzá (fiatalabb) titkárt.

A litosztratigráfiai egységek rövid, akár illusztrált (Gyalog L. fényképeket is javasol) megjelentetésére lehet az Akadémiától is forrást igényelni.

Budai T. – a Magyarhoni Földtani Társulatnál van a kiadványokra elkülönített pénz.

A Rétegtani Albizottság honlapja miért a „MÁFI” honlapjáról érhető csak el?

Cserny T. javasolja, hogy kérvényezzük, hogy az MTA honlapjáról lehessen egy linkkel elérni.

Csillag G. szerint a Társulat honlapjáról is célszerű volna linkelhetővé tenni.

Határozat: a Rétegtani Albizottság egyhangúlag elfogadja, hogy kéri az MTA-t, tegye lehetővé saját honlapjáról a honlap linkkel való elérhetőségét.

4. Egyebek

Cserny T. kéri, hogy a Köztisztület létszámának növelése érdekében mindenki javasolja a legalább PhD-vel rendelkező kollégáknak a Köztisztületbe való belépés kérvényezését.

Budai T. közvetíti Pálffy J. üzenetét, miszerint a Nemzetközi Rétegtani Bizottság Jura Albizottságának következő konferenciája várhatóan Budapesten lesz.

5. A levezető Elnök jó munkát kíván és az ülést bezárja.

Mellékletek:

1. Jelenléti ív
2. Raucsikné Varga A.: A Paleozoos Munkabizottság beszámolója a 2015–2017. évi tevékenységéről
3. Budai T.: A Gerecse részletes földtani térképezése (1991–2018) során keletkezett, és a mezozoos képződményeket érintő fontosabb rétegtani eredmények
4. A Rétegtani Albizottság tisztségviselőinek címlistája

Jegyzőkönyv: Szentpétery Ildikó